

Mødet den 26. April 1917.

Fraværende: Bech, Simonsen og Samuelsen.

1. (J. Nr. 77—1917). Cirkulære af 10. April 1917 fra Indenrigsministeriet om **kommunal Lægehjælp til fattig- og alderdomsunderstøttede.**

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 41—1917). Bekendtgørelser af 13. og 14. April 1917 fra Indenrigsministeriet om **Fastsættelse af Maksimalpriser paa Korn.**

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 41—1917). Bekendtgørelse af 21. April 1917 fra Indenrigsministeriet om **Fremskaffelse af Sædekorn og Foderkorn m. v.**

Toges til Efterretning.

4. (J. Nr. 616—1916). Bekendtgørelse af 28. Marts 1917 fra Indenrigsministeriet om **Fastsættelse af Vægt for Brød.**

Toges til Efterretning.

5. (J. Nr. 76—1917). Cirkulære af 11. April 1917 fra Indenrigsministeriet om **Anvendelse af Køkkenaffald.**

Toges til Efterretning.

6. (J. Nr. 80—1917). Skrivelse af 23. April 1917 fra Dansk Skovforening om **Afholdelse af et Møde i København.**

Toges til Efterretning.

7. (J. Nr. 73—1917). Skrivelse af 13. April 1917 fra Justitsministeriet med **Approbation** paa den **ændrede Plan for Vejlegade.**

Toges til Efterretning.

8. (J. Nr. 22²¹—1916). Indenrigsministeriets Approbation af 14. April 1917 paa **Købekontrakt** med Murermester S. Rasmussen.

Toges til Efterretning.

9. (J. Nr. 85—1917). Regnskab for **Lærer- og Børnebiblioteker** for 1916—17.

Toges til Efterretning.

10. (J. Nr. 78—1917). Cirkulære af 19. April 1917 fra Købstadforeningen om Afholdelse af **Aarsmødet** i Juni d. A.

Toges til Efterretning.

11. (J. Nr. 82—1917). Meddelelse af 16. April 1917 fra Havneudvalget om **Havne- og Bropengene** i 1916—17.

Toges til Efterretning.

12. (J. Nr. 34—1917). Fra Udvalget ang. **Opførelse af kommunale Beboelsesbygninger** forelaa følgende Indstilling:

»Det i foranstaaende Anledning nedsatte Udvalg indstiller, at Kommunen, da det private Initiativ svigter, nu gaar i Gang med Opførelse af Beboelsesbygninger og at Udvalget til dette Øjemed faar Raadighed over 8 Byggegrunde i Karreen Syd for Steinmannsgade (paa vedlagte Plan mærkede Nr. 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11), samt at der til Byggeudgifternes Afholdelse stilles et Beløb paa 240,000 Kr. til Disposition. — Selve Opførelsen af Bygningerne tænkes udbudt ved Licitation.

Da Arkitekt Puck har udarbejdet Planen for Karreens Udstykning og Bebyggelse, foreslaar

man, at Udførelsen af Bygningstegningerne overdrages ham.

D'Hrr. Mikael Johansen og Salling har ikke kunnet tiltræde foranstaaende Indstilling, men de vil ikke modsætte sig dens Vedtagelse.«

J a k o b J e n s e n forelagde Indstillingen og oplyste, at man ogsaa havde tænkt paa at bygge enten ved Kaserneboulevarden eller ved Vejlegade, men Udvalget mente, at Karreen ved Trepkaskgade var det bedste Sted for Kommunen at bygge. Det var Meningen at opføre 2-Etages Huse med Manzard og at gaa i Gang med 8 Huse. Der var i Karreen solgt 5 Byggegrunde; det blev saa 13 Huse med 6 Lejligheder i hvert eller ialt 78 Lejligheder. Omkostningerne var beregnet til omkring 30000 Kr. pr. Ejendom, og for de 8 Huse blev det altsaa med et rundt Tal 240000 Kr. Det kunde maaske volde nogle Vanskeligheder, men naar Bolignøden var saa stor, var det en Nødvendighed at forsøge. Det ringeste, en Kommune kunde give Penge ud til, var at bygge Barakker; derom var alle enige. Angaaende Fremgangsmaaden var Udvalget enigt om, at Arbejdet skulde udbydes saa vidt muligt til Byens Haandværkere og i saa smaa Portioner som muligt; muligvis vilde Udvalget selv forsøge at skaffe Materialier tilveje. I det hele taget vilde man gaa frem paa den fornuftigste Maade, og efterhaanden som Bygningerne blev færdige, havde man tænkt, at Kommunen kunde søge Statslaan i dem; men det blev jo saa Budgetudvalget, som maatte tage Stilling hertil. Planen var altsaa ¹⁾ at faa overladt de nævnte Grunde, og ²⁾ at faa stillet de nødvendige Penge til Raadighed.

M i k a e l J o h a n s e n udtalte, at Udvalget ikke var helt enigt, idet Salling og Taleren ikke

vilde stemme for Forslaget, da de heller ikke ved denne Lejlighed vilde gaa med til den saakaldte Kommune-Socialisme. 1) havde det været Statens Pligt at tage sig af det Byggeri, som Bolignøden havde fremkaldt. De store Byer maatte bære en uforholdsmæssig Del af Krigens Byrder, idet en Mængde Udlændinge søgte dertil, særlig til København; de betalte ikke Skat; men de bidrog til at forøge Bolignøden. Regeringen burde straks have vedtaget en Lov, hvorved disse Folk kunde sættes i Skat, saa var der mere Mening i, at de var her. Men nu maatte man tage Følgerne. Taleren havde tænkt, om man ikke kunde foreslaa Haandværkerne at bygge mod at Kommunen betalte Differencen mellem Omkostningerne og en rimelig Husleje. Barakbyggeriet var i hvert Fald ude i det blaa. En af Grundene, hvorfor Taleren ikke vilde stemme imod Forslaget eller opfordre sine Meningsfæller dertil, var, at hvis der ikke blev bygget noget, maatte man gaa til meget strenge Midler, bl. a. den saakaldte tvungne Indkvartering, og det vilde hverken Ejere eller Lejere være tjent med; det vilde være det værste af alt. En helt anden Ting var, om man overhovedet kunde skaffe Materialier til disse Huse. At opføre et Hus nu sammenlignet med i 1914 vilde koste 77 % mere, og maaske vilde man køre i Staa af Mangel paa Materialier.

Formanden udtalte, at da denne Sag jo drejede sig om en Bevilling af betydelig Størrelse, burde man egentlig have 2 Behandlinger; men han antog, at Udvalget gerne ønskede en endelig Vedtagelse, saa det blev bemyndiget til at arbejde videre straks. Derfor kunde man maaske tage Sagen saaledes, at en eventuel Afstemning kunde give Udvalget Bemyndigelse til at arbejde videre, og saa Spørgsmaalet om, hvorledes Beløbet

skulde skaffes tilveje, kunde underkastes en senere Behandling. Taleren var enig med Jakob Jensen i, at det vist vilde være rigtigt at søge Statslaan i disse Ejendomme. Forøvrigt skulde man jo have Indenrigsministeriets Samtykke enten til at optage Laan eller at bruge af egne Midler; men der var sikkert ingen Tvivl om, at dette Samtykke under disse Forhold vilde blive givet. Taleren vilde anse det for rigtigst at gøre dette Forsøg paa at tilvejebringe for Kommunens Regning tilstrækkelige Beboelsesbygninger; der var jo adskillige Betænkeligheder, men de forekom ikke Taleren saa stærke som de Argumenter, der talte for. Rimeligvis vilde man alligevel ikke komme ud over Bolignøden, men til Oktober Flyttedag igen komme til at staa med husvilde, naar Statsbanerne tog hele Hallsvej. I Stedet for den tvungne Indkvartering, som Mikael Johansen omtalte, var der ogsaa en anden Vej, som man havde fulgt i København med nogenlunde godt Resultat, nemlig at give en Præmie for Fremleje af Lejligheder eller Dele deraf, hvor Familien ikke behøvede at benytte det hele. Maaske man kunde komme et Stykke frem ad den Vej; det kunde være ønskeligt at høre Byraadets Mening herom.

Brammer beklagede, at dette Boligspørgsmaal ikke var blevet ordnet allerede i Oktober. Nu vilde man fremdeles være nødt til at indkvartere Folk i Kommuneskoler og Gymnastikhuse, og det var uheldigt baade hygiejnisk og paa anden Maade. I Efteraaret kunde man vist have bygget paa nogenlunde rimelige Vilkaar, ogsaa for Fremtiden, baade kommunalt og privat, men nu var det langt vanskeligere; idet man sikkert ikke fik nogen til privat at bygge 2-Værelses Lejligheder til 400 Kr. i Husleje. Der var jo Enighed om,

at man ikke vilde fortsætte med Barakker, og der var da ingen anden Udvej, end at Kommunen maatte bygge. Taleren vilde derfor stemme for Forslaget om at fortsætte paa den Vej, som Udvalgets Flertal havde anvist at slaa ind paa. Pladsen ved Steinmansgade var særdeles egnet dertil, og 2-Etages Huse med Manzard var vist den bedste Type paa saadanne Huse. Forøvrigt mente Taleren, at det vilde have været ganske interessant, om man kunde have benyttet denne Lejlighed til at forsøge at bygge smaa Huse, en Slags Haveby, men det vilde vel være umuligt, idet en saadan Bebyggelse skulde lægges længere ud i Periferien, i hvert Fald uden for Ringgaden, og Kloakforholdene var ikke i Orden der. Ellers kunde man have skaffet sig en god smuk Type paa smaa Huse med Haver omkring, som der var Grund til at fremelske i Byens Udkant, saa man ikke fik denne brøntale Overgang fra Land til By, som man havde, naar man nærmede sig Aarhus. Foreløbig maatte man blive staaende ved Udvalgets Forslag; men Formandens Forslag om at benytte sig af Loven om Fremleje vilde vist ogsaa være meget heldigt.

Jakob Jensen vilde angaaende Spørgsmaalet om Haveby sige, at der for Øjeblikket ingen Arealer var færdige til en saadan Bebyggelse, og saadanne Lejligheder vilde ogsaa blive meget dyrere. Der var ganske vist et Par Karreer færdige til Anlæg af Haveby, men der var nogle private Foreninger, som gjorde Forsøg med disse, og dem vilde man ikke lægge Hindringer i Vejen. Taleren havde længe været klar over, at man skulde have taget fat noget før, men det var jo nu for sent, og den Slags kunde heller ikke ordnes i en Fart, og man havde derfor hidtil søgt andre Udveje. Til Formandens Udtalelse om, at man

fik flere husvilde til Oktober Flyttedag, vilde Taleren blot sige, at dette Forslag kun var et Forsøg paa at afhjælpe noget af Nøden; men Statsbanerne blev vist forøvrigt ikke færdig til at gaa videre til Oktober paa Grund af Mangel paa Materiel, særlig Skinner, saa det næppe blev nødvendigt at bryde Husene ned til Oktober. Taleren vilde til Mikael Johansen sige, at der ikke var nogen Grund til ved enhver Lejlighed at bruge Ordet Kommune-Socialisme; thi Forholdet var jo det, at for hver Dag og hvert Aar, der gik, greb det offentlige mere og mere ind i alle Samfundsforhold. Det var rigtigt nok, at det var Statens Pligt her at gribe ind, mere end Tilfældet er, men man var altid tilbøjelig til, naar man ikke selv vilde gøre noget, at sige, at vor Næste skulde gøre det. Staten havde meget at gøre i denne Tid, og selv om man vilde være med til at forlange saa meget af den som muligt, var der dog Grænser for, hvad Staten kunde forcere frem. Men der var andre Ting, hvor Staten skulde gribe ind, som kunde komme de større Byer til gode, og forhaabentlig vilde Købstadforeningen lægge sig stærkt i Selen for disse Spørgsmaal. Taleren kunde ikke rigtig forstaa, at Mikael Johansen og hans Partifæller ikke kunde stemme for Forslaget, naar det havde vist sig, at de Fremgangsmaader, som de havde tænkt sig, havde slaaet klik. Naar Mikael Johansen mente, at tvungen Indkvartering var det værste af alt, saa kunde man jo kun modvirke dette ved at det offentlige skred ind og byggede Huse. Taleren havde som Formand i Udvalget opfordret de ærede Medlemmer til at komme med bestemte Forslag, som saa skulde blive behandlere i Udvalget, men der var intet Forslag kommet. Angaaende Spørgsmaalet om at skaffe Materialer vidste Taleren godt, at

Forholdene havde udviklet sig saaledes her i Landet, at der var dannet en stærk Trust, og hvis Udviklingen fortsattes ad den Vej, kunde den Dag godt komme, da man maatte gaa endnu videre i den saakaldte Kommune-Socialisme.

M i k a e l J o h a n s e n vilde hertil sige, at han var fremkommet med Forslag om, at man traf en Ordning med Byens Haandværkere; men da havde Jakob Jensen sagt, at det skulde behandles i Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. Det var rigtigt, at tvungen Indkvartering var det værste af alt, men der var dog ogsaa andre Veje at gaa, som Boligkommissionen gentagne Gange havde anvist, bl. a. Rømning af Kaserne i Garnisonsbyerne, idet man gik ud fra, at indkaldte Soldater bedre kunde taale at ligge i Barakker og Telte end Kvinder og Børn. En saadan Foranstaltning kunde give betydelig Plads. Ligeledes var der en Del Folk, som havde baade Sommer- og Vinterbolig, og de kunde afgive den ene af disse. Adskillige offentlige Bygninger kunde ogsaa anvendes til Beboelse. Angaaende Borgmesterens Udtalelse om Fremleje vilde Taleren bemærke, at Loven om Fremleje kun gjaldt til 3. Juni 1917, og den blev næppe vedtaget igen, da den havde mødt stærk Modstand i det ene Ting. Og i Almindelighed gjaldt denne Fremleje kun enkelte Værelser, og der kunde man dog ikke indkvartere hele Familier.

F o r m a n d e n bemærkede hertil, at Fremleje ad frivillig Vej sikkert kunde vedblive, enten der var Lov for det eller ej. Men iøvrigt syntes Taleren, at man egentlig manglede et Udvalg til at tage sig af denne Sag. Det var vist Udvalget for Byens Bebyggelse, der havde anbragt de husvilde, og Spørgsmaalet om deres Bospisning var henvist

til Dyrtidsudvalget; men det vilde vist være praktisk at nedsætte et Udvalg til i det hele taget at tage Husvilde-Spørgsmaalet under Overvejelse.

M i k a e l J o h a n s e n kunde oplyse, at disse Statslaan til Bygninger kunde faas til 5 %, hvoraf 1 % amortiseres, og der kunde laanes indtil $\frac{9}{10}$ af Byggesummen, saa det vilde være det eneste rigtige at tage disse Laan, saa snart de kunde faas.

F o r m a n d e n vilde saa sætte Spørgsmaalet til Afstemning saaledes, at de paagældende Byggegrunde straks stilles til Raadighed og Udvalget bemyndiges til at arbejde videre paa dette Grundlag, medens Spørgsmaalet om Tilvejebringelse af det fornødne Beløb senere tages op til Behandling.

Indstillingen vedtoges med 11 Stemmer.

13. (J. Nr. 51—1917). Andragende fra **Aarhus Amts landøkonomiske Selskab** om at maatte benytte Vennelyst og Eksercerhuset med Eksercerpladsen til Udstilling og Skuer som sædvanlig.

Andragendet bevilgedes.

14. (J. Nr. 91—1917). Indstilling fra Skoleudvalget om **Opslag af et Lærerembede ved Marselisborg Skole.**

Indstillingen vedtoges.

15. (J. Nr. 92—1917). Indstilling fra Skoleudvalget om **Oprettelse af 3 Lærer- og 3 Lærerindeembeder ved Borgerskolerne.**

Indstillingen vedtoges.

16. (J. Nr. 69—1917). Indstilling fra Udvalget for Bygninger og Inventar om **Indretning af Lokale for Hjelpekassen m. v.**

P. P e t e r s e n erindrede om, at Byraadet ved sidste Budgetbehandling vedtog at oprette et Embede som Politifuldmægtig i Aarhus, og man maatte nu skaffe vedkommende et Kontor. Ud-

valget havde kun kunnet finde et, nemlig Forværelset til Kommissionsværelset, og vedkommende havde erklæret sig tilfreds med det. Man maatte da henvise Hjælpekassen til det store Kommissionsværelse at benytte hver Dag fra 2—4 i Stedet for som nu 2 Dage om Ugen. Hvis nogen Kommissioner havde Brug for Værelse, maatte de saa henvises til Udvalgsværelset ved Siden af Stadsingeniøren. Taleren anbefalede den foreslaaede Bevilling til Montering af Fuldmægtigens Kontor.

M o u s t e n syntes, at Politiet helst skulde væk fra denne Bygning eller i hvert Fald skubbes lidt til Side.

P. P e t e r s e n oplyste, at Fuldmægtigens Kontor maatte ligge saa nær som muligt for at man kunde have Nytte af ham.

F o r m a n d e n mente, at saa længe der var Politistation i Bygningen, kunde man næppe skubbe noget bort.

M o u s t e n bemærkede, at Politiet for Øjeblikket havde 7—8 Værelser, og et eller andet af disse kunde nok undværes til Fuldmægtigen. Naar han skulde overtage noget af Assistentens Arbejde, kunde han vel ogsaa faa et Værelse hos ham.

F o r m a n d e n mente ikke, der var noget Værelse at faa der.

J a k o b J e n s e n antog, at der snart skulde en ny Udvidelse til.

Indstillingen vedtoges.

17. (J. Nr. 46—1917). Forslag fra Amtslægen om **hygiejnisk Tilsyn med de husvilde** i Gymnastiksalene og i Teknisk Skole.

F o r m a n d e n bemærkede, at det var i Overensstemmelse med det, der skete Oktober Flyttedag, navnlig for at afværge mnlige Epidemier.

Det maatte vel være Udvalget for Bygninger og Inventar, som havde med det at gøre.

M a r i a n e T h o m s e n kunde tiltræde Amtslægens Forslag, men foreslog, at Tilsynet ogsaa skulde omfatte Barakkerne og et Par andre Steder, hvor der var indkvarteret husvilde (Tilslutning).

J a k o b J e n s e n forespurgte, om ikke Sundhedskommissionen kunde tage sig af denne Sag. Men man burde i Forvejen undersøge, hvad det vilde koste, da det kunde blive dyrt for Kommunen.

M ø l l e r sluttede sig hertil.

Det vedtoges at bemyndige Sundhedskommissionen til at træffe de fornødne Foranstaltninger i den angivne Retning for alle de husvildes vedkommende, indtil videre indenfor den i Forslaget givne Grænse.

